

Beatrica Čulmanová,

Benátske zrkadlo

V jednom meste, na námestí neďaleko kostola, stál starý obchod. Vchádzalo sa doň úzkymi ošúchanými dverami, ktoré nevideli farbu ani lak dlhé roky. Bol to obchod so starožitnosťami. Patril pánovi Ernestovi. No nebol to obyčajný obchod, do ktorého vojdete, kúpite si dajakú vec, zaplatíte a odídete. Veru, nie! Bol to obchod s tajomstvami a príbehmi. Každá vec, ktorú Ernesto priniesol, mala svoj príbeh. A niekedy veľmi napínavý. Starožitník hocikomu zo svojich vecí len tak niečo nepredal. Vždy si človeka najskôr dobre poobzeral, prehodil s ním zopár slov, rozpovedal mu príbeh a dlho predlho ho odhováral od kúpy. Lebo, ako on vravel, každá vec, ktorú predá, musí patriť tomu správne mu majiteľovi.

Do obchodu veľmi rada za ním chodievala vnučka Marcelka. Veselé dievčatko so zapletenými vrkôčikmi večne poskakujúc.

No taký vietor, aký bol toho dňa si nikto nepamätá. Ani Ernesto nie. Mužom bral klobúky a ženám strhával šatky z hlavy. Ernestov obchod sa pomaly zaplňal ľuďmi. Niektorí sa iba schovávali pred víchrom a dobre im padlo na chvíľku si oddýchnuť v príjemnej spoločnosti milého starožitníka. Ernesto len dúfal, že dopoludnia sa vietor vyblázni a poobede, keď príde Marcelka, pomaly ustane. Ale kdeže! Popoludní fúkal hádam ešte viac.

Dvere na starožitníctve sa prudko otvorili. Ozvalo sa – cililínk zo zvončeka, ktorý Ernesto priniesol, ktovie odkiaľ, a zavesil ho na rám dverí. Vedľa vchodu stál opretý farebný dáždnik. Starožitník ho nazýval tak smiešne, parazól. Vždy dal dôraz na dlhé ó. Takže to potom znelo ako parazóóól.

„To čo je vonku?“ vpadla do obchodu vnučka a márne sa snažila usporiadať vlasy do normálneho účesu. „A to ma mama ráno skoro pol hodiny česala, aby

z tohto tu,“ d'obla si do vlasov, „vytvorila niečo prijateľné,“ pokrútila nahnevane hlavou. „Prepáč, starý otec, ale ten vietor ma dorazil.“

„Ospravedlňte ma, mladá dáma, ale my sa poznáme?“ potuteľne sa usmial.

„Starý otec, veď to som ja, tvoja vnučka!“ zľakla sa Marcelka.

„Jáj, to si ty? A čo to máš na hlave? Veď je to ako keby udrel hrom do metly!“ zasmial sa Ernesto.

„Ešte si aj ty zo mňa rob žarty!“ hnevalo sa dievčatko. „Už ráno v škole mi nedali deti pokoj. Veď vieš, aké mám kučeravé vlasy a keď do toho zafúka vietor, tak vyzerám takto. Nemáš tu náhodou hrebeň?“

„Pozriem sa,“ povedal Ernesto a siahol do prvej zásuvky na malom vyrezávanom nočnom stolíku. „Pozri, aký pekný som ti našiel,“ podal Marcelke krásny drevený vyrezávaný hrebeň.]

„Naozaj je pekný. Len mi, prosím, pomôž, tam vzadu je to najviac rozstrapatené a tam si nevidím,“ podávala mu ho späť.

Čo už mal Ernesto robiť! Vzal hrebeň a najopatrnejšie ako vládol, rozčesával Marcelke vlasy. Ale aj keď sa veľmi snažil, predsa sa stalo, že ju zopárkrát potiahol. Marcelka však statočne držala. Jej kučeravé vlasy bolo vždy veľmi ťažké učesať.

„Tak, vzadu by to bolo ako-tak. Ale vpredu si už skús poradiť sama,“ vrátil jej naspäť hrebeň.

„Potrebovala by som zrkadlo. Nemáš tu nejaké?“ začala sa obzerať po obchode.

Ernesto mlčal. Nechcel, aby vnučka našla jeho jediné tajné zrkadlo, schované za veľkou skriňou a prikryté tmavomodrým zamatom.

„Nemám,“ zaklamal.

„Poobzerám sa,“ iba pre seba povedala Marcelka a začala chodiť aj s hrebeňom v ruke po obchode. Nazívala do všetkých kútov.

„Zaujímavé,“ šomrala popod nos, „také veľké starožitníctvo a nemá zrkadlo.

[Čo tu máš schované?“ to už povedala nahlas a pozrela na Ernesta.

„Prosím ťa, nedávaj ten zamat dole,“ zaprosil starožitník. „Priznávam. Je to zrkadlo, ale nikto sa doň nesmie pozrieť. A potichu, nech nás ostatní nepočujú.“ Marcelka na neho začudovane pozrela. Tušila, že aj táto vec má svoje tajomstvo a preto trpezlivo čakala, kým, ako ona vavela, bude čistý vzduch. To znamenalo, až kým posledný zo zákazníkov neodíde.

Podišla k najbližšej sklenenej vitríne a dočesala si vlasy.

„Aj toto je čarodejné?“ pošepkala Ernestovi, keď mu vracala hrebeň.

„Potom ti poviem,“ zvažnel starožitník a mrkol na svoju vnučku.

Ešte hodnú chvíľu trvalo, kým sa zatvorili dvere za posledným zákazníkom.

Marcelke sa zdalo, že tento deň prišlo do obchodu naozaj veľa ľudí. To robil ten vietor. No napokon odišiel aj posledný návštevník starožitníctva.

„Prosím, starý otec, povedz mi to tajomstvo zrkadla,“ zaprosila.

„Poviem, len ty mi musíš sľúbiť, že nikomu, naozaj nikomu tajomstvo neprezradíš.“

Marcelka zdvihla dva prsty k nebu, tri krát si odpľula a úplne vážne povedala:

„Sľubujem.“

„Toto zrkadlo je pravé benátske. Je veľmi vzácne, lebo pochádza zo starej dielne sklárskych majstrov v Taliansku. Práve v Benátkach v trinástom storočí prišli sklári na to, ako vyrobiť kvalitné zrkadlo pomocou skla a nanesením tenkej vrstvy kovu. Dovtedy ľudia používali iba kovové lesklé plochy ako zrkadlo. Pretože pri výrobe sa často stávalo, že vzbĺkla niekedy aj celá dielňa, Benátky boli ohrozené. A tak sa vedenie mesta rozhodlo, že sklári sa aj s rodinami musia odsťahovať na najbližší benátsky ostrov Murano. Tu potom bývali celé rodiny majstrov sklárov a vyrábali pre vtedajšiu šľachtu krásne zdobené zrkadlá nesmiernej hodnoty. Rámy vykladali drahými kameňmi, zlatom a striebrom. No beda tomu, kto by chcel ujst' z ostrova a nebodaj prezradiť tajomstvo výroby pravého benátskeho zrkadla! Bez milosti jeho aj celú jeho rodinu popravili. Takto si tajomstvo výroby uchovali Benátčania až do osemnásteho storočia.“

„A aké tajomstvo má toto zrkadlo, ktoré máš vo svojom obchode? A kde si ho kúpil?“ spýtala sa Marcelka potichu.

[„Toto je zvláštne zrkadlo. Je prekliate,“ tajomne odvetil Ernesto.

„Prekliate? Ako? Prečo? Odkiaľ ho máš? Rozprávaj, starý otec,“ nedočkavo ho súrilo dievčatko.]

„Kúpil som ho od jedného predavača na burze starožitností v Rakúsku. Vzal ma tam Albert, on tam rád chodieval kupovať staré vzácne knihy a ja som si povedal, že sa tam tiež po niečom peknom poobzerám. Bola to taká nenápadná burza za dedinou na malej lúke. Albert tam už zopár krát bol a povedal, že tam majú dobré kúsky a že si tam určite niečo vyberiem. Nebolo to ďaleko, nasadli sme do môjho auta a šli sme.“

„No, to ste museli veľmi skoro vyraziť, lebo ten tvoj leňochod ide tak príšerne pomaly,“ zasmiala sa Marcelka.

„Ale vždy príde tam, kam potrebujem. A navyše sme sa nikam neponáhľali. Urobili sme si výlet. Keď sme tam prišli, veľmi som sa čudoval, lebo predavači boli rozložení po celej lúke a kupujúcich tam bolo iba zopár. Ale boli tam naozaj vzácne kúsky. Albert kúpil dve obrovské biblie a ako on povedal, tie sa dobre predajú. Bol spokojný. Aj ja som kúpil dve staré tepané vázy a keď sme sa už chceli pobrať domov, prechádzali sme popri poslednom predavačovi. Čudne na mňa pozrel a spravil „pst“. Kývol prstom, aby som k nemu pristúpil. Podišiel som bližšie a videl som, že niečo ukrýva pod čiernou plachtou. Povedal mi, že je to pravé benátske zrkadlo, ale je prekliate. To určite! Mierne som sa mu zasmial. Ale on ma nechcel pustiť a povedal najskôr veľmi nízku cenu. Bolo mi to smiešne. Keby bolo naozaj pravé, nestálo by predsa tak málo! Ale on ma prosil, nech si ho len vezmem. Napokon mi ho dal zadarmo. V duchu som si povedal, že určite nájdem niekoho, kto bude chcieť takúto vzácnosť a ja na ňom zarobím. Albert si pozorne pozrel rám a potvrdil mi, že je pravé.

[„A prečo je prekliate?“

„Počkaj, ešte som ti nepovedal to hlavné! Ten človek nám postupne to zrkadlo odhaľoval. Najskôr rám. Nič nebolo poškodené a potom po kúskoch odhaľoval samotné zrkadlo. Vždy kúsok ukázal a znova ho zakryl.“

„Nesmiete ho vidieť celé naraz. Stalo by sa niečo hrozné,“ povedal vtedy ten muž, poobzeral sa a chcel zdúchnuť. No ja som ho zastavil. Musel mi porozprávať celý príbeh.“

„Ale keď vám ho poviem, to zrkadlo si musíte vziať. Už niet cesty späť,“ zašepkal a so strachom sa rozhliadal po okolí.] *koniec.*

„To zrkadlo nesie v sebe osud jedného benátskeho sklára. Na ostrove Murano, kde bývali sklári so svojimi rodinami, vyrábali tie najkrajšie sklenené ozdoby a zrkadlá z celého sveta. Najšikovnejší z nich bol Giuseppe Manti. Bol mladý, veľmi šikovný a hneď po vyučení si postavil svoju vlastnú dielňu. Na jeho výtvory sa chodili pozerat' aj starí skúsení sklári a neverili vlastným očiam, ako dokáže taký mladý človek vyrábať tie najkrajšie zrkadlá. Chýr o jeho majstrovstve a šikovnosti sa rýchlo rozšíril do celých Benátok a neskôr do celého Talianska. Mal toľko zákaziek, že si ani nevšimol, ako mu uteká čas. Ostatní sklári mu začali závidieť, lebo všetci zákazníci chceli zrkadlo iba od neho. Kamarátov mal veľmi málo a keď sa u neho aj niekedy nejaký zastavil, videl, že má veľa práce a tak radšej odišiel. Celé dni a noci Giuseppe pracoval. Peňazí mal najviac z celého ostrova a keď ho niekto poprosil o výpomoc, vždy rád a ochotne požičal a neraz aj daroval. Ale ostatní sklári mu nevedeli odpustiť jeho slávu a bohatstvo a hoci bol šikovný a priateľský, začali proti nemu brojiť. Nemohol ani jedno dokončené zrkadlo vyložiť pred svoje dvere, vždy sa mu stalo, že mu ho niekto, ako keby nechtiac, rozbil. Stávalo sa, že veľké, bohato zdobené zrkadlo vyrábal aj mesiac. A potom mu v okamihu zničili jeho prácu. Najskôr si myslel, že to niekto urobil omylom, ale keď sa mu to stávalo pravidelne, pochopil, že ľudská závisť je krutá. Dni, roky ubiehali a Giuseppe zostarol. Vedel, že sa jeho čas kráti a jedného dňa vyhotoví posledné zrkadlo. Obyvatelia Murana mu do posledného dňa jeho života neprestali robiť zle.“

Posledné roky trávil osamelo, s nikým sa nepriatelil, vo voľných chvíľach, ktorých bolo naozaj veľmi málo, chodil na prechádzky. Pri jednej takej vychádzke zabľúdl k majáku a zistil, že na tejto strane ostrova ešte nikdy nebol. Pri brehu stál ošumelý dom. Zostal stáť a díval sa na staré popraskané dvere. Pohol sa smerom k nim. Cítil, ako keby ho nejaká tajomná sila ťahala dnu. Pomaly otvoril vŕzgajúce vráta. A zvnútra sa ozval škrekľavý hlas.

„Pod' dnu, Giuseppe!“

Starý sklár sa zarazil. Nikdy v týchto končinách predsa nebol, ako to, že niekto pozná jeho meno? Odrazu sa pred ním vynorila postava starej ženy. Tvár mala zhúžvanú vráskami a na nose jej svietila chlpatá bradavica. Hotová striga. A hoci bol Giuseppe starý, odskočil pri pohľade na tú špatu ako mladík.

„Ty vieš, kto som?“

„Čakám ťa tu už dlhé roky,“ povedala síce tým nepríjemným hlasom, ale Giuseppe začul v ňom smútok.

„Ved' ma nepoznáš a nevieš, či pôjdem tadiaľto, tak ako ma môžeš čakať?“ znervóznel sklár.

„Poznám ťa, Giuseppe, veľmi dobre ťa poznám. Aj tvoje zrkadlá poznám. Tak pod' dnu, musím ti povedať niečo veľmi dôležité,“ ukázala na drevenú stoličku a ponúkla ho sadnúť si.

Giuseppe len neochotne vošiel dnu. Striga pôsobila strašidelne, ale napodiv vo vnútri mala čisto a veľmi útulne. Trochu ho to zarazilo, predsa len, takéto ženy neobľubujú poriadok. Sadol si na stoličku a čakal, čo mu táto žena povie.

„Nebudem chodiť okolo horúcej kaše. Chcem ťa o niečo požiadať. Chcela by som, aby si vyrobil zrkadlo iba pre mňa. Dobre ti zaň zaplatím,“ vytiahla spoza starej sukne hrbu zlatých mincí. „Keď bude treba, aj dvojnásobok toho, čo ti dávajú tí boháči z Benátok,“ ukázala rukou na more.

„Je mi to ľúto, milá pani, ale momentálne mám veľmi veľa práce a prepáčte, aj peňazí mám dosť,“ chystal sa odísť.

„Prosím, sadni si ešte,“ povedala potichu. „Musím ti povedať pravdu. Kedysi dávno som bola veľmi pekná, ale aj márnivá a pyšná. Jeden zo sklárov mi vyrobil krásne zrkadlo. Nič iné som celé dni nerobila, len som sa pred ním pretŕčala a nevedela som sa vynadívať na svoju vlastnú krásu. Moja mama išla jedného dňa za tým sklárom a vynadala mu, že odkedy je u nás zrkadlo, nič iné nerobím, len pred ním stojím. Sklár prišiel aj s mojou matkou k nám, pristúpil k zrkadlu, niečo pred ním zamumlal a odišiel. A vtedy sa to stalo. Pri prvom pohľade do zrkadla som takto ošpatnela. Hlas sa mi zmenil a ja som už nikdy nemohla vyjsť na ulicu bez toho, aby sa ma ľudia nebáli. Od zúrivosti som to zrkadlo rozbila. A to bola moja najväčšia chyba. Mala som to zrkadlo dobre zabaliť a schovať a keby prišiel môj čas, opäť by som sa zmenila na krásnu ženu.

„Tomu naozaj nerozumiem. Aký čas?“

„Už ma dosť vytreštalo zrkadlo za moju krásu. Po mnohých rokoch som si uvedomila, že krása je pominuteľná, ale dobré srdce určuje, aký krásny je človek. A keby som sa potom pozrela do zrkadla, nevyzerala by som takto!“ po tvári sa žene skotúľala slza.

„Ty si myslíš, že keby som ti vyrobil zrkadlo, ty by si sa doň pozrela, opäť by si sa stala krásnou?“

„Milý Giuseppe, ja už nepotrebujem byť krásna. Len už nechcem vyzeráť takto,“ to už povedala starena smutným hlasom.

„Ak myslíš, že ti to pomôže, vyrobím pre teba zrkadlo. Ale nezaručujem, že bude vedieť premeniť človeka.“

„Giuseppe, všetky tvoje zrkadlá sú čarovné, len ty to nevieš. Máš zázračné ruky. Ďakujem ti. Keď bude zrkadlo hotové, prídem si poň.“

Giuseppe odchádzal od stareny so zmiešanými pocitmi. On vie robiť čarodejné zrkadlá?

Prišiel do svojej dielne a hoci mal rozrobené zrkadlo pre šľachtica z Milana, pustil sa do nového pre starenu. Mal pocit, že mu ide práca lepšie od ruky, ako

keby mu pomáhala nejaká neznáma sila. Pracoval dňom i nocou. V tej chvíli, ako dokončil svoju prácu, v jeho dverách sa zjavila starena.

„Prišla som si po svoje zrkadlo,“ povedala a poobzerala sa po dielni.

„Ale ja neviem, či....“ Giuseppe ani nestihol dokončiť vetu a zbadal niečo, na čo už nikdy nezabudol.

Starena pristúpila k zrkadlu, zašepkala zopár nezrozumiteľných slov, pretrela malou handričkou lesklú plochu a až potom sa na seba zadívala. A vtedy sa stal zázrak. Jej vrásky, ktoré mala po celej tvári, ako keby šibnutím čarovného prútika v okamihu zmizli. Aj bradavica sa kamsi stratila. Giuseppe sa na ňu pozrel a pred ním stála veľmi krásna žena. Už nie dievča, ale zato veľmi pôvabná.

„Vidiš, mala som pravdu!“ usmiala sa na Giuseppeho. „Ďakujem ti za to, že si ma vyslobodil. Zrkadlo si nechaj. Má v sebe veľkú silu. Keď sa doň ktokoľvek pozrie, v okamihu sa na jeho tvári zjaví jeho povaha. Len ho nesmieš predat'. Prekliato by majiteľa.“

„A to je všetko, čo o tomto zrkadle viem,“ skončil rozprávanie Ernesto. „Viac mi ten človek nepovedal. Preto nechcem, aby sa zrkadlo odhalilo. Vieš, koľko bosoriek a ježibábelov by behalo po mojom obchode?“ schuti sa zasmial.

„Ja sa nebojím pozrieť do zrkadla, ja predsa nie som zlá. Alebo si myslíš, že áno?“ Marcelka sa uprene zadívala na Ernesta.

„Samozrejme, že si nemyslím, že si zlá, ale vieš, každý človek niekde v kútiku skrýva aj nejakú zlú vlastnosť. Porozmýšľaj!“

Ernesto sa uprene zadíval na Marcelku. Dievčatko sa pozrelo na zakryté zrkadlo.

„Vieš čo, starý otec? Radšej nechaj zrkadlo prikryté. Máš pravdu. Človek nikdy nevie.“

„A možno je to len výmysel. Ale ja by som to neriskoval,“ potuteľne sa usmial na svoju vnučku.

„Už asi pôjdem, prestáva fúkať,“ dievčatko vyzrelo von oknom. „Ďakujem za rozprávku!“

„Akú rozprávku?“ naoko sa urazil Ernesto. „Tak pod', pozri sa na seba do zrkadla, keď sa nebojíš!“

„Až nabudúce!“ zakričala mu Marcelka už od dverí. „Maj sa pekne, starý otec, zajtra prídem.“

Zvonček na dverách zacinkal známe cililíííink, keď jej Ernesto poslal vzdušný bozk. Poopravil zamat na zrkadle, skontroloval obchod, pozrel na hodinky, na ktorých svietilo presne osemnásť nula jedna, zatvoril obchod a tiež sa pobral domov.